

Innhold

Forord	11	Juridisk forståelse og positive virkninger av medvirkning	31
DEL 1		Ulike nivåer av barns medvirkning	32
Barnevernspedagogens utgangspunkt og kunnskapsgrunnlag	13	Medvirkning og barnets beste	35
Kapittel 1		Avslutning	35
Til deg som skal jobbe i barnevernet	15	Refleksjonsspørsmål	36
Velkommen fra Landsforeningen for barnevernsbarn	15	Referanser	36
Velkommen fra Erfaringsformidlergruppa i Stavanger	17	Kapittel 3	
Det første møtet	17	Barnevernspedagogutdanningen og profesjonsutøvelsen i historisk perspektiv	39
Når kan fortid være fortid?	18	<i>Eva Berthling Herberg og Inge Kvaran</i>	
Velkommen fra bokas redaktører	19	Barnevernslovens historie	39
Bokas innhold	21	Vergerådsloven av 1896	40
Del 1: Barnevernspedagogens utgangspunkt og kunnskapsgrunnlag	22	Barnevernsloven av 1953	43
Del 2: Barnevernspedagogens forståelseshorisonter	23	Barnevernsloven av 1992	43
Del 3: Barnevernspedagogen som profesjonsutøver	23	Barnevernsloven av 2023	44
Referanser	24	Utdanning til barnevernsfeltet	45
Kapittel 2		Felles faglige rammeverk for utdanningene	47
Barnet i sentrum for barnevernspedagogens yrkesutøvelse	25	Separate faglige rammeverk for barnevernspedagogutdanningen	48
<i>Veronika Paulsen og Ingunn Studsrød</i>		Barnevernspedagogens yrkesutøvelse og framtidige kompetansebehov	50
Ulike barneperspektiver	25	Avslutning	52
Barn som 'becomings' og som 'beings'	25	Refleksjonsspørsmål	53
Barn som subjekter og rettighetsinnehavere	27	Referanser	53
Utenfra- og innenfrakunnskap om og fra barn	29	Kapittel 4	
Medvirkning – en forutsetning for å jobbe med barnet i sentrum	30	Sosialpedagogikk og barnevernets praksis	55
		<i>Randi Juul</i>	
		Hva er sosialpedagogikk?	56
		Sosialpedagogikkens historiske røtter og teoretiske bidragsytere	57

Johann Heinrich Pestalozzi (1746–1827)	57	Refleksjon og reflekterende prosesser	84
Paul Natorp (1854–1924)	58	Refleksjon i tre steg	85
Gertrud Bäumer (1873–1954)	59	Teknisk refleksjon	85
Herman Nohl (1879–1960)	60	Praktisk refleksjon	86
Paulo Freire (1921–1997)	60	Kritisk refleksjon	86
Roger Mathiesen (1952–)	61	Eksistensiell profesjonell refleksjon	88
Sosialpedagogikk og sosialpolitikk	62	Barnevernspedagogen i en reflekterende og refleksiv praksis	90
Omsorg og oppdragelse i institusjon	62	Mentorgrupper for studenter og nytilsatte	90
Sosialpedagogisk praksis	63	Faste refleksjonsmøter i etterkant av handling	91
Hode, hjerte, hender og «det felles tredje»	65	Kritisk refleksjon i grupper	91
Selvrefleksjon	66	Skrijving i reflekterende og refleksive prosesser	93
Avslutning	66	Refleksiv praksis som del av barne- vernspedagogens profesjonelle utvikling	94
Refleksjonsspørsmål	67	Refleksjonsspørsmål	95
Referanser	67	Referanser	96
Kapittel 5		Kapittel 7	
Etikk i barnevernet	69	Barnevernspedagogens emosjonelle arbeid – å bruke seg selv	98
<i>Solveig Botnen Eide</i>		<i>Hulda Mjöll Gunnarsdóttir og Ingunn Studsrød</i>	
Barnevernet som verdibasert, moralsk felt	70	Den emosjonelle dimensjonen ved barnevernspedagogens arbeid	99
To tilnærminger i etikken	71	Yrkesrollen, rolleforventninger og følelsesregler	100
En erfaringsnær tilnærming	71	Følelsesregler og rollekonflikter	100
En prinsippbasert tilnærming	72	Emosjonell dissonans og emosjonelt arbeid	102
Det biologiske prinsippet	74	Emosjonelt arbeid og kjærlighet	104
Det mildeste inngreps prinsipp	75	Om å bli oppbrukt: utbrent og overbelastet	105
Tre prinsipper	76	Mestringsstrategier i emosjonelt barnevernsfaglig arbeid	107
Erfaringsbasert og prinsippbasert tilnærming	77	Mestring på individnivå	108
Etisk arbeid	77	Mestring på kollektivt nivå	109
Med et åpent sinn	78	Metoder for mestring	109
Refleksjon og handling	79	Ledelsesansvar og rammer for mestring	110
Avsluttende kommentar	79	Avslutning	111
Refleksjonsspørsmål	80		
Referanser	80		
Kapittel 6			
Refleksjon kan være så mangt – om barnevernspedagogen som reflektert profesjonsutøver	82		
<i>Sigrid Nordstoga</i>			
Hvorfor er refleksjon viktig?	82		
Barnevernspedagogen binder sammen mange kunnskapskilder	83		

Refleksjonsspørsmål	111
Referanser	112

DEL 2

Barnevernspedagogens forståelseshorisonter	117
---	------------

Kapittel 8

Barn, hverdagsliv og sosial deltakelse – tenkeredskaper fra en sosiokulturell teoritradisjon	119
---	------------

Oddbjørg Skjær Ulvik

Barn som sosiale deltakere	120
Hvordan kan vi forstå Franks fortelling?	121
Kulturelle redskaper	122
Hverdagsliv og kontekst.	122
Et kontekstualiserende blikk versus et individualiserende blikk	123
Barnefelleskap som ressurs	124
Barn som meningsskapende subjekter og samhandlingspartnere . .	126
Avslutning.	127
Refleksjonsspørsmål	127
Referanser	128

Kapittel 9

Helhetlig forståelse av barn og familier – i en barnevernsfaglig kontekst	130
--	------------

Anita Skårstad Storhaug og Inge Kvaran

Barn og familier i Norge	130
Barnevernets familier	130
Forståelse av familie.	131
Familier med lav sosioøkonomisk status.	132
Etniske minoritetsfamilier.	133
Enslige forsørgere og fokus på fedre	133
Interseksjonalitet	134
Komplekse problemstillinger krever en helhetlig tilnærming.	135
Sosialøkonomisk tilnærming.	135

Et helhetlig blikk	136
Avslutning.	137
Refleksjonsspørsmål	138
Referanser	138

Kapittel 10

Barnevern og migrasjon: barneverns- pedagogen i møte med familier med kort botid i Norge	141
---	------------

Marte Knag Fylkesnes og Veronika Paulsen

Hvem er «de andre» i møte med barnevernet?	142
Konsekvenser av sosiale kategorier. . .	143
Familieliv i en ny kontekst.	143
Møtet med barnevernet: utfordringer og muligheter.	144
Frykt og mistillit.	144
Kommunikasjon og språk	145
Tjenestenes egnethet.	147
Kompetanse i møte med familier med minoritetsbakgrunn	147
Hvordan kan god praksis se ut?	148
God praksis på strukturelt nivå.	150
Refleksjonsspørsmål	151
Referanser	151

Kapittel 11

Samene i Norge: Hvordan kan barnevernet ta hensyn til samiske barns særskilte rettigheter som urfolk?	154
--	------------

Merete Saus

Samene – et urfolk i Norge	154
Kritikk av barnevern i samiske områder	157
Samenes rettigheter som urfolk	158
Diskriminering og usynliggjøring av samer i dag.	159
Fire begreper som grunnlag for barnevernets arbeid med å ta hensyn til samiske barns rettigheter som urfolk	161
Respekt.	161
Relevans	162
Gjensidighet.	163
Ansvarliggjøring.	163

Avslutning.	164	Styrking av barnevernstjenestene som organisasjoner	192
Refleksjonsspørsmål	165	Sikkerhetsventiler og transparens.	193
Referanser	165	Avslutning.	194
Kapittel 12		Refleksjonsspørsmål	194
Makt og tvang – skjult maktutøvelse i barnevernsinstitusjon	168	Referanser	195
<i>Lena Catherine Lossius Westby</i>		Kapittel 14	
Barns og unges rettigheter i barnevernsinstitusjon	169	Barnevernspedagogen som rettsanvender	198
Ulike teoretiske perspektiver på makt- utøvelse i barnevernsinstitusjoner . . .	170	<i>Karsten Brynildsrud</i>	
Kasuseksempel fra praksis	172	Om rettsanvenderrollen	198
Objektivering som skjult maktbruk . .	173	Hva betyr det at noe er rett?	199
Barns medvirkning som katalysator for objektivering og skjult makt . . .	174	Forholdet mellom det normative og det deskriptive nivået i retten	200
Relasjonskompetanse som buffer mot unødvendig tvangsbruk	175	Subsumsjonen – hva blir rettsfølgen?	201
Avslutning.	177	Hvilke normer og verdier styrer rettsanvendelsen i barneverns- saker?	202
Refleksjonsspørsmål	177	Lovgrunnlaget	202
Referanser	178	Legalitetsprinsippet	203
		Lovens formål	203
DEL 3		Barnets beste	204
Barnevernspedagogen som profesjonsutøver	179	Medvirkningsprinsippet	205
Kapittel 13		Rett til omsorg og rett til familieliv – «det biologiske prinsipp»	205
Barnevernspedagogen som profesjonell skjønnsutøver	181	Det mildeste inngreps prinsipp . . .	206
<i>Joakim Caspersen, Veronika Paulsen og Anne Aasback</i>		Retten til nødvendige tiltak	206
Hva er skjønn?	182	Forsvarlighetskravet	207
Det problematiske skjønnnet	184	Hvordan skal de ulike normene og verdiene veies i forhold til hverandre?	207
Medvirkning.	185	Menneskerettighetenes betydning . . .	208
Ettervern	186	Om skjønnsutøvelse og handlingsrom i barnevernssaker . .	209
Akutt plassering	187	Avslutning.	210
Skjønnets kjennetegn og problemene med skjønn.	188	Refleksjonsspørsmål	211
Det uunngåelige skjønnnet	189	Referanser	211
Det nødvendige skjønnnet	191	Kapittel 15	
Skjønnets vilkår i barnevernet.	192	Samtaler og samvær med barn og unge . .	213
Styrking av det individuelle arbeidet	192	<i>Kate Mevik og Randi Juul</i>	
		Barnet i lovverket.	214

Anerkjennelse som kunnskaps- ramme	215
Å etablere kontakt med barn	217
Samtale i samarbeid med barnet	218
Ulike samtalsituasjoner med ulike formål	220
Undersøkende samtaler	220
Støttesamtaler	222
Veiledningssamtaler – «moti- verende samtaler»	224
Tilrettelegging og støtteverktøy	225
Avslutning	226
Refleksjonsspørsmål	226
Referanser	227
Kapittel 16	
Foreldresamarbeid – muligheter og utfordringer	229
<i>Ingunn Studsrød og Kate Møvik</i>	
Hva vet vi? Forskningsgjennomgang om foreldresamarbeid i barnevernet	229
Hvorfor skal barnevernet samarbeide med foreldre?	231
Å gjøre samarbeid	234
Sjenerøsitet og nysgjerrighet	234
Opplevelse av sammenheng	236
Partnerskap som ramme for samarbeid mellom foreldre og fagfolk i barnevernet	237
Særlige samarbeidsutfordringer	238
Foreldre som kan oppleves å være vanskelige å samarbeide med	238
Når barn ikke bor sammen med foreldrene	240
Avslutning	241
Refleksjonsspørsmål	242
Referanser	242

Kapittel 17

Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

– til besvær og til barns og

unges beste 245

Elisabeth Backe-Hansen

Innledning 245

Hvordan forstå samarbeid 246

«Wicked problems» og «tame problems» 248

Det er viktig å ha en overordnet forståelse av tjenesteapparatet 248

Samarbeid på tvers av sektorer kan være en viktig betingelse for godt

barnevernsarbeid i mange saker 249

Forutsetninger for godt samarbeid mellom tjenester 250

Barnevernet som premiss- leverandør eller bestiller av

tjenester? 250

Kjennetegn ved godt samarbeid 251

Samarbeidsrelasjoner 252

Samarbeidsprosesser 252

Tilstrekkelig med ressurser 253

Hvor vanlig er det med tverrfaglig og tverretatlig samarbeid? 253

Til besvær eller til barnets beste? 255

Refleksjonsspørsmål 257

Referanser 257

Forfatteroversikt 259

Stikkord 260